

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**TLHAHLOBO TŠA NGWAGA KA NGWAGA TŠA BOSETŠHABA 2015
MPHATO WA 3 SEPEDI LELEME LA GAE
MOLEKO**

MEPUTSO: 40

MEPUTSO

NAKO: iri e1

PROFENSE _____

SELETE _____

SEDIKO _____

SEKOLO _____

NOMORO YA EMISI (dinomoro tše 9)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

MPHATO (Mohl. 3A) _____

SEFANE _____

LEINA _____

BONG (✓)

MOŠEMANE

MOSETSANA

LETŠATŠI LA MATSWALO

C	C	Y	Y	M	M	D	D
---	---	---	---	---	---	---	---

Moleko wo o na le matlakala a 11, go sa balwe letlakala la go khupetša.

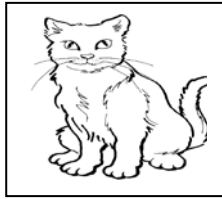
Ditaelo go morutwana:

1. Bala ditaelo le dipotšišo ka moka ka kelohloko.
2. Morutiši o tla go hlahla ka go araba mehlala pele o ka tšwela pele ka go ngwala moleko.
3. Arabela dipotšišo ka moka dikgobeng goba mapokisaneng ao o a filwego.

Mehlala

1. Swaya (✘) ka gare ga lepokisi la karabo ye e nepagetšego.

Ye ke...

A	B	C	D
mpša.	kgomo.	kgogo.	katse.

O kgonne ge o swaile go 'D'.

2. Mafoko a a latelago a re botšha ka mokgwa wo re hlapago meno a rena ka gona.

Nomora mafoko a a latelago ka lepokising ka 1-4 go bontšha tatelano ya maleba ya go hlapa meno.

Thapiša poratšhe ya meno.	
Tšokotšha legano.	
Gohla meno.	
Bea sesepe sa meno godimo ga poratšhe.	

O kgonne ge o arabile ka tatelano ya maleba: 1, 4, 3, 2.

3. Ageletša tlhaka ye e lebanego le karabo ye e nepagetšego.

Bontši bj a lentšu le 'ngwana' ke eng?

- A baana
- B banna
- C bana
- D banana

O kgonne ge o agaleditše tlhaka ya 'C'.

Mo molekong o tla araba dipotšišo tše dingwe gape tša go swana le tšeo o sa tšwago go di araba.

Moleko o thoma letlakaleng le le latelago.

Bala kanegelo o arabe dipotšišo tša 1-9.

Ka di 18 Julae 1918, mošemanyana wa moXhosa o ile a belegwa motsaneng wa khutšo wa go bitšwa Mvezo. Leina la gagwe e be e le Rolihlahla Mandela. O goletše kua Qunu mo a bego a dula le mmagwe Nosekeni, tatagwe Gadla le bokgaetšedi ba gagwe, Baliwe, Nothusile le ba bangwe . Rolihlahla o be a diša dikgomo gomme a raloka le bašemane ba mo motseng.

Ge a na le mengwaga ye 7, o ile a ya sekolong sa Methodist Mission. Morutiši wa gagwe o ile a mo reela leina la Nelson. Ka morago ga gore a fetše Mphato wa 7, o ile a tšwela pele ka dithuto moo a bego a dula gona go fihla a tšwelela Mphatong wa 12. Ka morago ga mengwaga ye mmalwa ke ge a feditše dithuto tša go ba ramolao.

Mandela o tsene mokgatlong wa ANC gomme a swarelwa go lwela tokologo ya maAfrika Borwa ka moka. O ile a romelwa kgolegong ya Roben Island. A lokollwa ka morago ga mengwaga ye 27.

E bile Mopresidente wa mathomo wa tokologo ya Afrika Borwa ka ngwaga wa 1994.

Nelson Mandela o be a rata batho e bile a rata bana kudu. O be a tsebega ka la Tata, go ra gore, 'Tate'.

Tata o hloko fetše e le mogale ka di 5 tša Desembere 2013, a na le mengwaga ye 95.

[E tšwa *Long Walk to Freedom*]

1. Efa hlogo ya kanegelo.

.....

2. Ageletša tlhaka ye e lebanego le karabo ye e nepagetšego.

Ke mang moanegwathwadi wa kanegelo?

A Nosekeni Mandela

B Nelson Mandela

C Gadla Mandela

D Baliwe Mandela

3. Swaya (✘) ka gare ga lepokisi le le nepagetšego.

Mandela e be e le Mopresidente wa naga efe?

Amerika Borwa	
Afrika Borwa	
Arabia Borwa	
Asia Borwa	

4. Laetša tatelano ya maleba ya ditiragalo go tšwa kanegelong.

Nomora mafoko a 1-4 ka mapokising go bontšha tatelano ya maleba.

E bile mopresidente ka 1994.	
Mošemanyana wa moXhosa o ile a belegwa ka di 18 Julae 1918.	
Morutiši wa gagwe o mo reetše leina la Nelson.	
Tata o hlokošetše e le mogale.	

5. Mandela o be a swaretšwe eng ?

Mandela o be a swaretšwe .....

.....

.....

6. Go reng batho ba be ba bitša Nelson Mandela 'Tata'?

Ke ka gore .....

.....

.....

7. Bala:

7.1 Lehlaodi le hlaola batho goba dilo. Ageletša mahlaodi a **mabedi** lefokong.
Mošemane yo monnyane o ile a belegwa motseng wa khutšo.

7.2 Leina ke lentšu le le reelwago motho goba selo. Ageletša maina a **mabedi** lefokong.
O be a bapala le bašemane ba kua Qunu.

7.3 Lekopanyi le kopanya mantšu goba mafoko. Ageletša lekopanyi le **tee** lefokong
le lengwe le le lengwe.

a. Mandela o be a rata batho ebile a rata bana ka kudu.

b. Leina la gagwe e be e le Rolihlahla eupša morutiši wa gagwe o be a mmitša
Nelson.

8. Ngwalolla mafoko a a latelago ka ...

8.1 Lebaka le lefatilego

Bokgaetsedi ba gagwe ba dula Qunu.

.....
.....

8.2 Lebaka le letlago

O lwela tokologo.

.....
.....

9. Ngwalolla mafoko. Tlatša maswaodikga a **mabedi** lefokong le lengwe le le lengwe.

9.1 tata o hlokofetše e le mogale

.....
.....
.....

9.2 Naa tatagwe mmagwe le bokgaetsedi ba gagwe ba be ba dula Qunu

.....
.....
.....

9.3 Morutiši wa gagwe a re, nelson e tla mo.

.....
.....
.....

10. Feleletša mafoko a a latelago.

10.1 Bašemane ba raloka ka dikotana.

eupša

Mošemane .....raloka ka dikotana.

10.2 Thabo o ya sekolong.

eupša

Thabo le Mpho ..... ya sekolong.

11. Šomiša lentšu le “**thaba**” mafokong ao a fapanego go laetsa phapano ya polelo.

11.1 Thaba

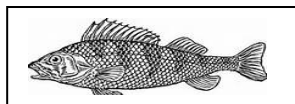
.....

11.2 Thaba

.....

12.1 Lebelela diswantšho gomme o feleletše mafoko.

12.1 Lerato o rata

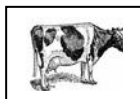
.....

12.2 O raga kgwele ka

.....

12.3 Nama ya

..... e monate.

13. Lebelela papatšo gomme o arabe dipotšišo tša 13.1 le 13.2.

[Go tšwa DBE]

13.1 Ageletša tlhaka ye e lebanego le karabo ye e nepagetšego.
Ke ditlabakelo dife tša sekolo tše lebenkele le dibapatšago?
Lebenkele le bapatšša ...

- A dipene le diapola.
- B dinomoro le ditlhaka.
- C dipuku tša sekolo le difahlego tša go myemyela.
- D dipene, dirula, diraba le dipuku tša sekolo.

13.2 Feleletša lefoko le le latelago .
Difahlego tše di myemyelago papatšong di re lemoša gore go boela
sekolong go dira gore barutwana ba ikwe ba .....

14. Bala tafola gomme o arabe dipotšišo tša 14.1-14.3.

Lenaneo la mošomo wa Barutiši ba Mphato wa 3		
Leina	Mošupologo le Laboraro	Labobedi le Labone
Mohumagadi Gomba	Motshediši wa tsela	Hlokomela barutwana lepatlelong
Mohumagatšana Kgabi	Hlokomela barutwana lepatlelong	Motshediši wa tsela
Morena Phala	Boikatišo bj a dipapadi	Dikopano
Mohumagadi Monare	Thušo ya pele	Thušo ya pele
Morena More	Dikopano	Boikatišo bj a dipapadi

[Go tšwa DBE]

14.1 Mohumagadi Gomba o tshediša barutwana tsela.

Ke mang yo mongwe yo a tshedišago barutwana tsela?

.....

14.2 Ke mang yo a dirago mošomo wa go swana go tloga Mošupologo go fihla Labone?

.....

14.3 Morena Phala o swara dikopano neng?

.....

15. Bala kerafo gomme o arabe dipotšišo tša 15.1 le 15.2.

Mešomo ya barutwana					
Palo ya barutwana	8				
	7				
	6				
	5				
	4				
	3				
	2				
	1				
		bala	ngwala	thala	opela

[Go tšwa DBE]

15.1 Swaya (✘) ka gare ga lepokisi le le nago le karabo ye e nepagetšego. Bapetša mešomo. Barutwana ba bantši ba rata go dira eng?

ngwala	thala	bala	opela
--------	-------	------	-------

15.2 Swaya (✘) ka gare ga lepokisi la tlhaka ye e lebanego le karabo ye e nepagetšego. Ke bana ba bakae bao ba ratago go ngwala?

A	B	C	D
8	5	4	3

16. Ngwala ditemana tše **pedi** tše di ka bago le mafoko a **10** ka ga mogale wa gago. Šomiša maswaodikga, polelo le mopeleto wo o nepagetšego. O se nomore goba go bušetša mafoko.

Mogale wa ka

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PALOMOKA: 40

